

Tessék csak idehallgatni. A Szabolcsmegyei általános tanítóegyesület nyíregyházi járásköre rendez egy táncmulatságot. A farsangon egyedüli bál azzal a határozott színezettel, hogy Szabolcsvármegye per excellence tartózkodó álláspontja helyezkedik vele szemben. Hogy miért? Szabolcsvármegye nem tudja, én tudom! Azt hiszi magáról a tisztelt megye, hogy ő abban a táncmulatságban igen nagy persona lenne. Denikve a megye szörnyű ambiciózus... csupa elfogultságból és „soking” nélkül fel nem hozná a társaságban a nyíregyházi tanítók polgári bálját. Ebből aztán rendes észjárással az következik, hogy annál tömegesebben tisztelt meg Nyíregyháza! Persze?! Csak hogy Nyíregyháza is abban a fentisztelet nagyzási hőbortban szenved, s tükör előtt tetszeleg magának azzal, hogy ő voltaképpen... arisztokrata, csak azért is! Ha másnak szabad, szabad neki is. Gyermek versengés! Az egyik neki megy a falnak, hogy megdagad bele a feje, de szégyenli a másikat bevallani, sőt elhítteti, hogy milyen élvezet ám az. Erre felbuzdul a virtus a másikat és szintén megökleli a falat buksi fejével. Erre aztán mindkettő nyafog.

A vármegye véralkatát megszoktuk nagy nehezen, hanem székvárosi temperamentumunk kissé kacagató. A megye születésére hivatkozik, a városi közönség pedig arra, hogy „városi.” Pedig milyen rosszul áll mindkettőnek ez a koturnusban való mászkálás. Első látásra észre lehet venni, hogy azt a magas alkatot csak a cipő okozza. Botorkálását szánjuk, a fejét nem irigyelhetjük.

A megosztott erők munkaképtelenségének átkát ekként megérzi a „köz.” Mert higgyék el nekünk a megyei és nem megyei urak, hogy a tanító bál nem egyedül oia ennek a kellemetlen desavualásnak, csak apropoz-ja. A megye, illetékes helyről érkezett beismerés alapján győge, képtelen egymagában. Okvetlen Nyíregyháza város támogatására szorul. Másrészt Nyíregyháza egymagában még nem valami nagy pozíció s szintén jól esik neki és rászorul a megye jóakaró, gyámolítására. Hanem a két korporáció lényegében, tradicionális szövetésében, véralkatában, a társas élet érintkezéseiben egymástól annyira elütő, annyira heterogén, s annyira kicsinylik egymást, hogy együttes felhasználása az erőnek ab ovo kizárt, vállvetett teljesítése a közös feladatoknak lehetetlen, az egymás becsülése 0 fokon áll. A minék aztán az a természetes következménye, hogy a feladatok teljesítése szünetel, az együttműködés csupa siralom, a társadalom pang, tönk szélen áll, sőt tulzás nélkül állíthatjuk, hogy e szó nemesebb értelmében nálunk társadalom nincs is.

Hanem erről irtunk már eleget és gyakran fogunk még írni ezután is.

Kevesen vagyunk. Külön-külön nincs nyomatékunk. Mindennek dacára minden tettünk azt látszik igazolni, hogy még nem értük el fejlődésünk fokát, ahol már a legnemesebb, társadalmi jelenségek ismétlődésének közelségét remélhetnők. Ami társadalmunk súlyi és törekvés nélküli, zilált és egységes célja nincs.

A társadalom ön magát tagolja fel. Az osztályok egymással nem érintkeznek, egymást semmibe se lnézik, sőt egymással szemben előjogot arrogálnak. Miért? Csak a jó isten tudja.

A kötelesség teljesítés tudata is végtelen csekély épen azokban, akik a társadalom nevezetesebb tagozatainak élén állnak, s ezzel mintegy hivatva volnának arra, hogy hátuk mögött a „köz” erkölcsi súlyával a társadalmi irányítás jelentős munkájában részüket kivegyék. A minden áron való tisztség viselés ferde eredménye ez. Valjon akaratum, erejük, szándékaik és képességük oda utalják-e őket? körülbelül irrelevans.

És épen azért nincs egység a társadalomban, s nem is lesz, amíg a tisztségek betöltésénél nem az arra valósság lesz döntő. Mert arra senkinek kötelezhető, hogy altruista legyen, de ha valaki bizalom kifolyásaként tisztségre vállalkozik, de kötelességét épen nem vagy hibásan teljesíti, — az bünt követ el a megbízó társadalom ellen. — Személyes vonatkozás nélkül, általánosságban van ez mondva. Ne vegye magára, aki taláiba nem érzi magát.

Denique a tanító bálon épen azok nem voltak, akiknek ott kellett volna lenniök. Hogy ebben talán a rendezés fogyatékosága is részes lehet, — megengedjük. Referádával egyébként — szerkesztőségünk meghívót nem kapván — nem szolgálhatunk.

Omen.

Mükedvelők Nagy-Kállóban.

Fényes sikerű mükedvelő előadásnak volt tanuja e hó 9-ikén Nagy-Kálló közönsége. Még egyszer megnyiták a másfél száz éves vén megyeház termei, hogy Thalia mükedvelő papjai és papnői áldozatukat bemutassák a drámai művészet oltárán, hogy mintegy visszahajtott emlék gyanánt felidézék egy darabját amaz elmúlt jobb időknek, mikor a müsedvelő Thalia jó ismerőse volt e komor termeknek, itt élt, itt működött bennük csaknem hónapokig, összegyűjtve közeletről és távolról a művészet barátait, áldozva a jótékony és humánus célok oltárán s élvezetes órákat szervezve mindeneknek.

Hová tüntek ezek az idők? Hová lett maga a jó hírű „mükedvelő társulat” is, melynek számos és nem minden dicsőség nélkül működő tagjai közül, mint megannyi élő „mementó”, még ma is járnak-kelnek közöttünk egyesek? minő áramlata volt az események előre siető folyamának, mely e par excellence humánus és kulturális intézményt a hallgatás és elfeledés örvényébe sodorta?

Nem kerestük a feleleteket. Talán bölcsebb dolog is, ha megelégszünk a klasszikus mondás tanulságával — hiszen van benne valami keserű ízű vigasztalás is: „sic fata tulerunt!” Az a „fatum” pedig nagy ur; az ellen küzdeni legalább is nehéz dolog.

Am legyen nehéz, de mi azt hisszük, hogy a mi csak nehéz, még nem lehetetlen is egyszersmind. Azt hisszük — s ebben a hiedelemben nem állunk egyedül — hogy nem volna lehetetlen magát a mükedvelő társulatot is felrázni halálos kábultságából. Hiszen „e leányzó

nem is halt meg, csak aluszik!” nem halál, csak mély-séges kábulat az, mely tevékenységében megakasztotta; temetésén senki sem volt, gyászjelentését senki sem olvasta, mely e szép multu egyet hivatalos felosztását kimondotta volna. Következésképen ez egyet nem is szűnt meg egyet lenni s azt nem megalakítani, csak újra szervezni kellene. „In capite et membris.”

Kisértsük meg azért mindannyian, kik sajnálkoznak tudunk egy kulturális intézmény tetszhalálán, tegyük meg mindent, mi az egyesek erejéből és ügybuzgóságából megtehető, hogy ez intézményünk, — ha szinte nem oly fényvel is, mint hajdan — újra életre keljen. Egy kulturális intézmény, mint az, melynek még ma is van színpada, díszletei, szerelvényei, könyvtára, sőt pénztára is, bizonyára megérdemli, hogy kicsinyes okokból elkallódni, semmivé lenni ne engedjük. Az ösök buzgalmának és lelkesedésének záloga, elmúlt jobb időknek hagyatéka az, mely örökségül maradt reánk utódokra s tőlünk kötelességeket kíván: a fenntartás és továbbfejlesztés kötelességeit; de eszköze, kívánalma és szükséglete is egyszersmind a jelen kornak, mely éltet, elevenséget teremt maga körül a társadalmi életben, mely maga köré gyűjteni képes a társadalom különböző elemeit, mely meghallgatja a humánus célok segélyt kérő szavát s nem késlekedik enyhíteni a nyomort, támogatni, segélyezni minden jó és nemes törekvést.

Quanta rerum moles!... mennyi nemes cél van pedig, mely támogatásra vár?

Tudják, érzik ezt sokan Kállóban; fel is hangzik itt ott egy-egy elnyomott sóhaj, mely a régi időköt viszkakivánja. Itt ott összejövetelről is beszélnek, melynek célja a mükedvelő társulat felelevenítése volna; mármár fellobog a lelkesedés lángja, hogy aztán újra — kialudják. Sajnos, csak szalmaláng volt.

A legközelebb lefolyt előadás sikerei után — mert ugy látszik — ismét szikrákat fogott az ügy iránti érdeklődés, egyesek — kik mindig barátai voltak az életre keltés eszméjének — ismét dicséretes buzgalommal kezdik meg az agitációt. „A dagály itt van, fel az eve zökhöz!” Hiszük, reméljük, hogy nemes törekvéseiktől ezuttal nem marad el a siker; hiszük, hogy meglevő buzgólkodásaikat nem fogja lehúteni a netalán itt-ott tapasztalható közöny; hiszük, hogy egyelőre legalább azok, kik most ugy szólván privátim, csak a kitűzött jótékony cél iránti tekintettel léptek fel a világot jelentő deszkákra s szereztek nekünk élvezetes órákat, nem fognak visszariadni attól, hogy jövőben, mint az új életre keltett mükedvelőtársulat tagjai, ismételten is megtegyék ugyanazt; hiszük, hogy nemes példájuk nem marad követők nélkül.

* * *

A mi pedig magát az előadást illeti, erről csak dicsérettel emlékezhettünk meg.

Színre kerültek a „Már alszik” és „Az egyetlen leány” című kedélyes darabok. A közönség soraiban ott láttuk Kálló értelmiségét alig egy-két kivétellel, számos vidéki érdeklődőt s a polgárságnak nem épen tulságos számu képviselőit. Jól esett látnunk az általános érdeklődést az arcokon, szinte olvashattuk róluk, hogy itt nemcsak a jótékony cél, de a művészet iránti vonzalom s a mükedvelők iránti érdeklődés gyűjtötte egybe a közönséget. S ez érdeklődés nem is szégyenült meg, mert a szereplők mindenike dicséretes buzgalommal igyekezett megoldani többé-kevésbé nehéz feladatát. Az első darabban *Georgette* szobaleány (Gyalokay Antalné) igazán kedves szobaciczus volt, ugyesen s könnyen játszott; *József*, az előkelő modort, uri szokásokat majmoló inas (Gaspár Gyula), valamint *Chaponier* házi ur (Kassay Nándor), ügyes alakításaik beható tanulmányra vallottak. A második darabban *Szumbolinszky* urnak (Divizy Lajos) öt leánya van, kik közül egyik sem ismeri a másikat, minthogy Sz. úr ur mindeniket külön nevelteti (bizonyos előre látható bölcse célzatból) s mindenike azt hiszi magáról, hogy ő az „egyetlen leány.” Történetesen a véletlen összehozza az öt „egyetlen” leányt az apai házhoz s kész a bonyodalom. Kedves, hálás kis darab, mely kiválólag alkalmas mükedvelői előadásokra s hatást kelt akkor is, ha szerepeit nem a rutinirt színész tanultságával, de az egyszerű — s itt-ott talán egy kis lámpalázzal is küzdő — mükedvelő természetességével látjuk reprodukálva. Az öt „egyetlen” leány *Agatha* (György Dienesné), *Paulina* (Lengyel Jolán), *Luiza* (Szmetz Margit), *Camilla* (Kun Etelka) és *Pepi* (Horváth Erzsike) mind igen kedvesek voltak a színpadon is (tessék elhiinni, nem tréfálok); nem csuda, hogy Szumbolinszky ur rövid félóra alatt mind az ötöt — férjhez adja (amit bizony nem minden öt leányos apa képes megtenni). A szelíd, jó lelkű *Agatha*, a nyájas, kedves *Paulina*, a féltékeny *Luiza*, a hamis *Camilla* s a gyermekded, naiv *Pepi* mindannyian egyeurangu szerepek, hűen feltüntetve a testvérek alaptermészetében, hajlamaiban stb. nem ritkán tapasztalható különböző genreket. E tekintetben maga a szerep kiosztása is szerencsés volt s egyik alapját képezte az „egyetlen” leányok játék biztonságának s az alakítás természetes bájának és üdeségének. A férfiak, mint: *Gomójtó* (György Dienes), *Ratkinszky* (Lébovits Áram), *Darzsinszky* (Benedek Lajos), *Marecski* (Simák János) mindannyian megfelelő szerepeket kaptak, azokban ügyes alakítással s otthonosan mozogtak, *Boldissár* pedig, a család 80 éves kiérdemült szolgálója, gyakran keltett derűtséget mókáival s frappáns közbeszólásaival.

Az előadást táncmulatság követte, melyen mintegy 26 pár vett részt s dacára a termeket betöltő füst- és porfellegnek, mely — mint valami újabb kiadásu Mózes ködöszlópa — egészen beborította a vigadókat, dacára a cigány fatális rossz hegedülésének, vig hangulatban reggeli 5 óráig tartott a tánc.

Dicsérettel kell még megemlékeznünk azokról, kik az estély előkészítésében és rendezésében odaadó buzgalommal fáradoztak. Ezek között Lengyel Eendréné, Gyalokay Antalné öngyászaikat, továbbá Ursziny Károly, Divizy Lajos, és Gyalokay Antal urakat illeti mindenek felett az elismerés és köszönet.

A mi pedig az anyagi oldalt illeti, e tekintetben van szerencsénk konstatálni, hogy ily jövedelmező mükedvelői előadás nem volt még Kállóban. Pénztáros kimutatása szerint belépti jegyekből befolyt 155 frt 15 kr, felülízetésekből 7 frt 70 kr, összesen 162 frt 85

kr, ebből leüttetvén a kiadás 72 frt 23 kr, *tiszta bevétel* — mely a ker. kisededő-egylet gyarapítására lesz fordítandó — 90 forint 62 kr. Felülízetettek: Kiss Rezsó ur 2 frt 40 krt, Surina István ur 2 krt, dr. Grün Zsigmond ur 1 frt 10 krt, Gldstein Mózes ur 1 frt, Boross Ferencz ur 50 krt, Kállay Gyula ur 50 krt, Regula Ede ur 20 krt. Fogadják a jótékony cél érdekében a rendezőség meglevő köszönetét.

Biztos forrásból vett értesüléseink szerint a a siker hatása alatt egy újabb előadásnak terve merült fel illetékes körökben; csak örömmel regisztráljuk e tervet s ugy tekintjük azt, mint lépcsőt, mely elvégre is az alvó „mükedvelő társulat” életreköltéséhez fog vezetni.

A multak sikere legyen buzdítás a jövőre nézve!
Valaki.

UJDONSÁGOK.

— **Iskolai államsegély.** A közoktatásügyi miniszter a lövői, pazonyi, venceslői, ajaki, szakolyi, kótaji, hugyaji, kiskallói, orosi, kislétei, timári, gávai, nyirma-dai, piricsei, karászi, petneházi, napkori, kenézli, balsai, gelsei, nyirbaktai, leveleki g. kath., a nyiracsádi és gelsei ev. ref. iskolák tanítói fizetésének évi 300 frtra való kiegészítéséhez, öt egymás után következő évre, a szükséges összegeket, államsegélyként kiutalványozta.

— **Az új pénzügyminiszter:** *Lukács László* leiratilag értesítette a vármegye közigazgatási bizottságot pénzügyminiszterrel történt kinevezetéséről. A bizottság e leiratra hozott határozatában, üdvözlétének kifejezése mellett, feliratilag biztosítja a minisztert hogy hivatalos működése érvényesítésében és a pénzügyi törvények sikeres foganatosítása érdekében őt mindenkor készségesen támogatni fogja.

— **Dessewffy Miklós gróf** a Balsa községhez tartozó Kálmánháza pusztán, okleveles tanító alkalmazása mellett, iskolát állított fel. A nevelésügy fejlesztése érdekében tanusított ez áldozatkészségeért a közgazgatási bizottság elismerését nyilvánította.

— **R. kath. dalegyesület!** Épen lapunk legutóbbi számában közöltünk egy rövidke hírt arról, hogy Halászbán a r. kath. dalegyesület javára dalestélyt rendeznek; ugyan e lapban a nagykallói kath. olvasókör egy táncmulatságáról is volt egy referáda s tudomásunk van róla, hogy vármegyénk még több községében is részben már létesültek ilyen felekezeti jellegű társadalmi egyesületek, részben pedig alakulóban vannak. Hát bizonyára szomorú jelensége ez az időnek, hogy ez a mi születés, rang és vagyon szerint amugy is áldatlanul széttagolt magyar társadalmunk most még egy újabb s mindezeknél veszedelmesebb elkülönzést keres és talál a felekezeti kultuszának a társadalmi élet nyilvánulásaiban való érvényesítésében. Áldatlan munka ez nagyon, s akik a mi egyébként is gyenge társadalmunk erejének ilyen széttagolásában, s e társadalom tagjainak vallásfelekezetei szerint egymással csaknem ellenséggé váló szembeállításában meglátják a veszedelmet: bizonyára örömmel és köszönettel fognak tudomást szerezni arról a megérdemelt leczkésztetésről, melyben a nagyhalászi r. kath. dalárdai mulatság rendezőit Kállay András főispán ur, mint halászi nagybirtokos részesíté. Ezek a nagyhalászi r. kath. dalárdista urak ugyan is a mulatságukra a főispán urnak is küldtek meghívót, s ismervén ömlétségük általánosan minden társadalmi tevékenység iránt való jóindulatát s különösen a dalegyesületek iránt többször tanusított nagy előszeretetését: tele reménységgel voltak bizonyára a főispán ur támogatása iránt. E helyett azonban kaptak egy levelet a főispán úrtól s a levélben megszívlelendő figyelmeztetést arra nézve, hogy a róm. kath., t. i. felekezeti dalárdával nem fogják elérni azt, ami pedig minden társadalmi egyesülésnek a célja, hogy t. i. az erőket egyesítsék, hanem épen az ellenkezőjét, t. i. az erők szétforgácsolását, sőt egymással való szembeállítását, amely aztán átmegy a közéletbe is, sőt, mint a méreg, elpusztíthatja sok boldog családi élet békéjét is. Épen ez okon a főispán ur nem helyezhette kilátásba a nagyhalászi róm. kath. dalárdával szemben sem erkölcsi, sem anyagi támogatását. Mi reméljük, hogy a főispán ur figyelmeztető szavait nem csak N.-Halászbán, de másfelé is meghallgatják.

— **A polgári anyakönyvi kerületek beosztására** s a kinevezendő anyakönyvvezetőkre nézve, a vármegye közigazgatási bizottsága csütörtökön délelőtt tartott gyűlésében, az alispán véleményes jelentése alapján s javaslatának elfogadásával már határozott, illetőleg megállapította a belügyminiszterhez a jelzett irányban adandó véleményét. E szerint vármegyénkben Nyíregyháza rendezett tanácsu városon kívül, 40 önálló községben és 41 községi csoportban lennének anyakönyvi kerületek szervezendők s anyakönyvvezetők kinevezendők. Az általános közigazgatási szempontból önálló községek, négy község kivételével, önálló anyakönyvi kerületet fognak képezni, a községi csoportok pedig a mai körjegyzőségek területét beosztása szerint lennének megalakítva. A négy említett nagy község, mely ez általános szabály alól kivétel: *Pazony*, mely Orossal, *Büd*, mely Szent-Mihálytal *Pócspetri*, mely Mária-Pócsal s *Paszab*, mely Berczel székhelyiely fog községi csoportba beosztatni. Ezen kívül Balsa nagyközség Szabolcsal s Nagy-Kálló Kis-Kállóval lesz egy anyakönyvvezetés alatt s az eperjeskei körjegyzőség Eperjeske és Sz.-Márton székhelyiely két anyakönyvvezetési körbe osztatik. Polgári anyakönyvvezetőktől — egy-két kivétellel — általában a községi jegyzőket hozta javaslatba a bizottság, Nyíregyházán pedig a város egyik főtisztviselőjét, bár jogos aggodalmak merülhetnek föl az iránt, hogy Nyíregyházán, ahol az esketések és születések száma oly nagy s a hol a közönség ezen kívül különböző anyakönyvi bizonyítványok kiadásáért igen gyakran fordul az anyakönyvvezetőkhöz: nem fog-e ez